

Przegląd wybranych czasopism zagranicznych

**Richard Pomahač, *Rozhraní ústavního a správního práva*
(Styk prawa konstytucyjnego i administracyjnego),
„Acta Universitatis Caoliniae – Iuridica” 2021, vol. 67, no. 4, s. 45–59,
DOI: 10.14712/23366478.2021.37**

Richard Pomahač zainteresował się miejscem styku prawa konstytucyjnego i administracyjnego. Potwierdził, że prawo konstytucyjne i prawo administracyjne są do siebie zbliżone. Podał, że prawo administracyjne uważa się niekiedy za prawo publiczne w znaczeniu węższym. Zastanowił się więc, czy granice oddzielające od siebie te gałęzie prawa są rzeczywiście wyraźne, i jakie są punkty styczne między nimi.

W tekście nawiązał do kwestii dualizmu prawa administracyjnego i konstytucyjnego, który usiłował omówić na przykładzie obowiązku zapinania pasów w USA. Następnie poszukiwał genezy prawa administracyjnego w „prawie policji” (czyli nauce o policji). W tej materii wskazał dwa dzieła: *Initia iuris politicae Germanorum* Heumanna von Teutschenbrunna z 1757 r. oraz *Juris politicae ex uno securitatis iurumque defendendorum principio repetiti, et ad artis formam redacti, brevis delineatio* Carla Friedricha Wilhelma Gerstaeckera z 1826 r.; po czym nawiązał do Kanta, Monteskiusza i Rousseau. Koncepcję *Polizeiwissenschaft* poddał dość pobieżnej analizie, łącząc przy tym tak różnych filozofów z doktryną policystów. Wspomnił za to o najbardziej znanym francuskim przedstawicielu nauki o policji – Nicolasie de la Mare, ale pominął za to austriackiego klasyka Josepha von Sonnenfelsa.

Autor artykułu krótko scharakteryzował pojęcie „prawa policji” (*gute Polizey*). Siegnął do dzieła Georga Lauterbecka *Politia historica* w tłumaczeniu czeskiego humanisty Daniela Adama z Veleslavína. Interesująco nawiązał do Christiny de Pisan (Krystyny Pizańskiej), nieobecnej zresztą w polskich podręcznikach do historii doktryn politycznych i prawnych. Uznał, że rozważania humanistów dały asumpt pisarzom politycznym wieków późniejszych do wypracowania klasycznej koncepcji konstytucjonalizmu. Kolejno wspomniął o konstytucjonalizmie amerykańskim.

Rozwój prawa administracyjnego oznaczył bardzo późno – od ostatniej tercji XIX wieku. Nie uwzględnił zatem procesu rozwoju ustawodawstwa administracyjnego państw oświeconego absolutyzmu, a potem postabsolutnych państw policyjnych, szczególnie monarchii habsburskiej, która wskutek rozległości terytorialnej swymi wzorcami promieniowała na różne państwa Europy. Naturalnie urbanizacja, industrializacja i rozwój komunikacji bez wątpienia wpłynęły na wzrost administracji, a co za tym idzie i prawa administracyjnego. Instytucjonalizacja prawa i judycjalizacja administracji mają jednak genezę wcześniejszą, szczególnie biorąc pod uwagę kształtowanie się sądownictwa administracyjnego. W starciu konstytucyjnej idei umiarkowanego rządu z zinstytucjonalizowaną rzeczywistością administracji publicznej wygrywa – rzecz jasna – biurokracja. Jak zatem podkreślił R. Pomahač, w toku rozwoju prawa *governance* przemienia się w Foucaultowskie *gouvernementalité*.

Autor w następnej części swego artykułu podjął temat konstytucjonalizacji prawa administracyjnego. Podniósł argument, że prawo konstytucyjne ma zapobiegać nadużywaniu prawa. Omówił wyrok Sądu Konstytucyjnego z 11 kwietnia 2021 r. (sygn. akt IV. US 3542/20) w sprawie własności lokalu mieszkalnego oraz orzeczenia dotyczące spełniania świadczeń edukacyjnych w stanie epidemii. Nawiązał ponadto do tez przedstawicieli nauki prawa z Niemiec, Anglii i Francji, rozważając relacje między prawem konstytucyjnym a administracyjnym. Konstytucjonalizację prawa administracyjnego można zatem rozumieć jako poddanie regulacji administracyjnych kontroli ze strony sądów konstytucyjnych. Konstytucja byłaby więc „hamulcem” administracji. Odwołania do postanowień ustawy zasadniczej stają się dlatego istotne w procesie wykładni prawa administracyjnego. Dodatkowym zaś wątkiem podjętym przez Autora stał się problem dekonstytucjonalizacji prawa administracyjnego.

Karol Dąbrowski*

DOI: 10.14746/spp.2022.3.39.11

Svitlana Ozeranska, *Systematization of Monopolies as a Condition for Effective Legal Limitation of Monopolism* (Usystematyzowanie monopoli jako warunek efektywnego ograniczenia monopolizacji), „European Political and Law Discourse” 2021, vol. 8, iss. 6, s. 63–66, DOI: 10.46340/eppd.2021.8.6.10

Svitlana Ozeranska podjęła w artykule próbę systematyzacji zjawiska monopolu, wskazania rodzajów monopoli oraz omówienia roli prawa jako czynnika, który powinien efektywnie ograniczać zjawisko monopolizacji rynku. Problem badawczy jest istotny, gdyż monopolizacja, jako trend współczesnej ekonomii, stanowi zagrożenie dla porządku rynkowego. W przypadku państw poradzieckich jest dodatkowo pogłębiona dziedzictwem oligarchizacji, jaka nastąpiła po upadku ZSRR. Na wstępie Autorka zbyt kategorycznie stwierdziła, że monopol jest szkodliwy dla społeczeństwa, ponieważ powoduje wzrost wydatków publicznych, co nie zawsze jest przeciw prawdą.

Wyróżniła monopole ekonomiczne, naturalne i administracyjne. W monopolu ekonomicznym sprzedawca (producent) wpływa na podaż i cenę sprzedawanych produktów. W przypadku monopolu naturalnego popyt jest zaspokajany przez jedno przedsiębiorstwo (szczególnie państwowe), a konkurencja prowadzi do wzrostu kosztów produkcji. Traci się też efekt skali, a eliminacja lub dezintegracja takiego monopolu jest ekonomicznie niepraktyczna. Monopol administracyjny powstaje zaś wskutek przemian ustrojowych lub działań aparatu państwowego. Władze publiczne mogą przyznać wybranemu podmiotowi wyłączne prawo prowadzenia określonej działalności (Kompania Wschodnioindyjska) albo stworzyć

* Karol Dąbrowski, dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, e-mail: karol.dabrowski@mail.umcs.pl, <https://orcid.org/0000-0002-4513-3873>.